

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
TAMARE ČAPETA
predstavljeni 13. januarja 2022¹

Združene zadeve C-415/20, C-419/20 in C-427/20

**Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (C-415/20),
F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG vertr. d. d. Komplementärin Verwaltungsgesellschaft
F. Reyher Nchfg. mbH (C-419/20)**

proti

Hauptzollamt Hamburg (C-415/20 in C-419/20)

in

Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG

proti

Hauptzollamt Kiel (C-427/20)

(Predlogi za sprejetje predhodne odločbe, ki jih je vložilo Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Povračilo zneskov, ki jih je država članica pobrala v nasprotju s pravom Unije – Plačilo obresti – Carinska unija – Člen 241 Uredbe (EGS) št. 2913/92 (carinski zakonik Skupnosti) – Člen 116(6) Uredbe (EU) št. 952/2013 (carinski zakonik Unije) – Omejitev plačila obresti v primeru povračila carin – Načelo učinkovitosti – Nacionalni ukrepi, ki določajo plačilo obresti od začetka postopka pred sodišči“

I. Uvod

1. Trije predlogi za sprejetje predhodne odločbe, ki jih je vložilo Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu, Nemčija), se nanašajo na razlago prava Unije glede pravice oseb do plačila obresti, ki je v sodni praksi Sodišča določena kot pravno sredstvo na podlagi prava Unije. Zadevajo tri različne položaje v zvezi z zahtevki za plačilo obresti na zneske, ki so bili neupravičeno pobrani v nasprotju s pravom Unije v okviru, prvič, prepoznega izplačila izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode in vračila denarnih kazni, ki so bile neupravičeno naložene v povezavi s takimi nadomestili, drugič, povračila protidampinskih dajatev in, tretjič, povračila uvoznih dajatev.

¹ Jezik izvirnika: angleščina.

2. Sodišče ima na podlagi vprašanj, postavljenih v teh zadevah, priložnost, da pojasni in razvije svojo sodno prakso v zvezi s pravico do plačila obresti ter zlasti odgovori na vprašanje o tem, v katerih primerih kršitev prava Unije nastane taka pravica na podlagi prava Unije. Sodišče je poleg tega pozvano, naj pojasni, v katerih pogojih je mogoče pravico do plačila obresti omejiti bodisi v skladu s pravom Unije bodisi v skladu z nacionalnim pravom.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

3. Uredba Sveta (EGS) št. 2913/92 z dne 12. oktobra 1992 o carinskem zakoniku Skupnosti² je bila razveljavljena in nadomeščena z Uredbo (ES) št. 450/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o carinskem zakoniku Skupnosti (Modernizirani carinski zakonik)³, ta pa je bila razveljavljena in nadomeščena z Uredbo (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. oktobra 2013 o carinskem zakoniku Unije⁴.

4. Člen 241 carinskega zakonika Skupnosti je določal:

„Če carinski organi povrnejo zneske uvoznih ali izvoznih dajatev in morebiti pri plačilu teh dajatev pobrane kreditne ali zamudne obresti, ti organi za to ne plačajo nobenih obresti. Obresti pa je treba plačati, če:

- se odločba, s katero se ugotovi zahtevku za povračilo, ne izvrši v roku treh mesecev po njenem sprejetju,
- to predvidevajo nacionalne določbe.

[...]“

5. Člen 116(6) carinskega zakonika Unije določa:

„Povračilo ne pomeni, da morajo zadevni carinski organi plačati obresti.

Obresti pa se plačajo, kadar se odločba o odobritvi povračila ne izvrši v treh mesecih od dne sprejetja navedene odločbe, razen če za neupoštevanje roka niso odgovorni carinski organi.

V takšnih primerih se obresti plačajo od dne izteka trimesečnega obdobja do dne povračila. Obrestna mera se določi v skladu s členom 112.“

² UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 2, zvezek 4, str. 307 (v nadaljevanju: carinski zakonik Skupnosti).

³ UL 2008, L 145, str. 1.

⁴ UL 2013, L 269, str. 1, in popravek v UL 2013, L 287, str. 90 (v nadaljevanju: carinski zakonik Unije). Ta zakonik je v skladu s členoma 287 in 288 navedene uredbe začel veljati 30. oktobra 2013 in se razen nekaterih določb (ki ne vključujejo člena 116) uporablja od 1. maja 2016.

B. Nemško pravo

6. Po navedbah predložitvenega sodišča je upoštevni nemški predpis Abgabenordnung (davčni zakonik, BGBl. 2002 I, str. 3866) v različici, ki se uporablja za spore o glavni stvari (v nadaljevanju: AO).

7. Člen 3 AO določa:

„[...]“

(3) Uvozne in izvozne dajatve v smislu člena 5, točki 20 in 21, carinskega zakonika Unije se štejejo za davke v smislu tega zakona. [...]

(4) Akcesorne davčne obveznosti so [...] obresti na podlagi členov od 233 do 237, [...] obresti na uvozne in izvozne dajatve v smislu člena 5, točki 20 in 21, carinskega zakonika Unije [...]

[...]“

8. Člen 233 AO določa:

„Zahtevki iz davčnodolžniškega razmerja (člen 37) se obrestujejo samo, če je to zakonsko predpisano. [...]“

9. Člen 236 AO določa:

„(1) Če se s pravnomočno sodno odločbo ali na podlagi take odločbe odmerjeni davek zmanjša ali se odobri vračilo davka, se znesek, ki ga je treba plačati ali povrniti, obrestuje od dneva, ko je nastopila litispendenca, do datuma izplačila, razen v primeru iz odstavka 3. [...]“

[...]“

10. Poleg tega je v zadevi C-415/20 upošteven predpis Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (zakon o izvajanju skupnih ureditev trgov in neposrednih plačil, BGBl. 2017 I, str. 3746) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: MOG).

11. Člen 14 MOG določa:

„1. Zneski, dolgovani iz naslova povračila davčnih ugodnosti ali kršitev katere koli druge obveznosti, se obrestujejo od dneva svoje zapadlosti po temeljni obrestni meri, povečani za pet odstotnih točk. Dajatve, ki niso plačane pravočasno, se obrestujejo od dneva svoje zapadlosti po temeljni obrestni meri, povečani za pet odstotnih točk. Prvi in drugi stavek se uporabljata ob upoštevanju določb in aktov iz člena 1(2).

2. Zneski, dolgovani iz naslova davčnih ugodnosti ali intervencij, se obrestujejo od dneva, ko je nastopila litispendenca, v skladu s členi 236, 238 in 239 AO. Sicer se ti zneski ne obrestujejo.“

III. Dejansko stanje, postopki v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

A. Zadeva C-415/20

12. Iz predložitvene odločbe izhaja, da je Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (v nadaljevanju: Gräfendorfer) nemška družba, ki v tretje države izvažata perutninske klavne trupe.

13. Hauptzollamt Hamburg (glavni carinski urad v Hamburgu, Nemčija) je v obdobju med januarjem in junijem 2012 družbi Gräfendorfer zavrnil odobritev izvoznih nadomestil z obrazložitvijo, da perutninski klavni trupci niso primerne tržne kakovosti, ker niso bili popolnoma oskubljeni oziroma so vsebovali preveč kosov drobovine. Glavni carinski urad v Hamburgu je družbi Gräfendorfer na podlagi upoštevne zakonodaje Unije⁵ poleg tega naložil kazen, ker naj bi ta zahtevala višje izvozno nadomestilo od tistega, do katerega je bila upravičena.

14. Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) je kasneje v okviru tožb, ki so jih vložile druge osebe (ne družba Gräfendorfer),⁶ na podlagi sodbe Sodišča z dne 24. novembra 2011, Gebr. Stolle in Doux Geflügel⁷, razsodilo, da je mogoče izvozno nadomestilo izplačati kljub nekaj peresom na perutninskih klavnih trupih in da lahko klavni trup vsebuje skupno največ štiri kose drobovine. Glavni carinski urad v Hamburgu je zato ugodil upravni pritožbi, ki jo je vložila družba Gräfendorfer, ter ji odobril zahtevana izvozna nadomestila in povrnil naložene kazni.

15. Družba Gräfendorfer je z dopisom z dne 16. aprila 2015 od glavnega carinskega urada v Hamburgu zahtevala plačilo obresti na izvozna nadomestila, izplačana z zamudo, in na povrnjene kazni. Glavni carinski urad v Hamburgu je z odločbo z dne 22. julija 2015 ta zahtevek zavrnil. Z odločbo z dne 18. aprila 2018 je zavrnil tudi upravno pritožbo družbe Gräfendorfer zoper odločbo z dne 22. julija 2015.

16. Družba Gräfendorfer je 23. maja 2018 zoper to zavrnilno odločbo vložila tožbo pri predložitvenem sodišču. V utemeljitev tožbe se sklicuje na pravo Unije in na pravico do plačila obresti, ki izhaja iz sodne prakse Sodišča. Glavni carinski urad v Hamburgu med drugim trdi, da zavrnitev odobritve izvoznih nadomestil v zadevnem obdobju ni bila v nasprotju s pravom Unije, ampak v skladu s takrat veljavno zakonodajo Unije in nacionalno sodno prakso; družba Gräfendorfer naj bi pravico do odobritve izvoznih nadomestil pridobila šele na podlagi sodbe Sodišča in poznejših odločb predložitvenega sodišča, zato naj v takem položaju ne bi mogla zahtevati izplačila obresti na popravljeni znesek. Glavni carinski urad v Hamburgu se v zvezi s tem sklicuje na sodbo Sodišča z dne 18. januarja 2017, Wortmann⁸.

⁵ Uredba Komisije (ES) št. 800/1999 z dne 15. aprila 1999 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 25, str. 129). Ta uredba je bila razveljavljena in nadomeščena z Uredbo Komisije (ES) št. 612/2009 z dne 7. julija 2009 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode (UL 2009, L 186, str. 1).

⁶ Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja sodbi Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) z dne 18. februarja 2014, 4 K 18/12 in 4 K 264/11.

⁷ Od C-323/10 do C-326/10, EU:C:2011:774. Ta zadeva se je nanašala na razlago tarifnih podštevil 0207 12 10 in 0207 12 90 iz Priloge I k Uredbi Komisije (EGS) št. 3846/87 z dne 17. decembra 1987 o vzpostavitvi nomenklature kmetijskih proizvodov za izvozna nadomestila (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 7, str. 325).

⁸ C-365/15, EU:C:2017:19 (v nadaljevanju: sodba Wortmann).

17. Predložitveno sodišče navaja, da v zakonodaji Unije ali nacionalnem pravu, ki se uporablja za spor o glavni stvari, ni nobene določbe, na podlagi katere bi bilo mogoče ugoditi zahtevkom, ki jih je družba Gräfendorfer vložila bodisi za plačilo obresti na izvozna nadomestila, izplačana z zamudo, bodisi za plačilo obresti na povrnjene kazni. Zato naj bi bil izid spora o glavni stvari odvisen od tega, ali je mogoče te zahtevke utemeljiti s pravico do plačila obresti na podlagi prava Unije, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča.

18. Ker Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) dvomi o tem, ali se pravica do plačila obresti, ki temelji na pravu Unije, uporablja v primeru kršitve prava Unije, kot se obravnava v tej zadevi, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

- „1. Ali obveznost držav članic, ki izhaja iz prava Unije, da dajatve, ki so jih pobrale v nasprotju s pravom Unije, povrnejo skupaj z obrestmi, velja tudi v primerih, v katerih razlog za povračilo ni ugotovitev Sodišča Evropske unije, da je zadevna pravna podlaga v nasprotju s pravom Unije, ampak razlaga tarifne (pod)številke kombinirane nomenklature, ki jo je podalo Sodišče?
2. Ali je mogoče načela v zvezi z zahtevki za plačilo obresti na podlagi prava Unije, ki jih je oblikovalo Sodišče Evropske unije, uporabiti tudi v zvezi z izvoznimi nadomestili, katerih izplačilo je nacionalni organ v nasprotju s pravom Unije zavrnil?“

B. Zadeva C-419/20

19. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG (v nadaljevanju: Reyher) nemška družba, ki je v letih 2010 in 2011 v Evropsko unijo uvažala pritrtilne elemente podjetja s sedežem v Indoneziji, ki je hčerinsko podjetje velikega kitajskega proizvajalca pritrtilnih elementov.

20. Hauptzollamt Hamburg (glavni carinski urad v Hamburgu) je menil, da so ti pritrtilni elementi proizvodi s poreklom s Kitajske in da bi se morale zanje ob uvozu v Unijo uporabljati protidampinške dajatve, določene v Uredbi št. 91/2009⁹. Glavni carinski urad v Hamburgu je zato leta 2013 družbi Reyher izdal več odločb o odmeri protidampinških dajatev, ki jih je ta plačala. Družba Reyher je kasneje pri Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) vložila tožbo, s katero je izpodbijala naložitev teh dajatev.

21. Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) je s sodbo z dne 3. aprila 2019, ki je postala pravnomočna, tožbi družbe Reyher ugodilo in protidampinške dajatve, ki so ji bile naložene, razveljavilo z obrazložitvijo, da glavni carinski urad v Hamburgu ni dokazal, da so pritrtilni elementi, ki jih je družba Reyher uvozila v Unijo, proizvodi s poreklom s Kitajske.

22. Glavni carinski urad v Hamburgu je maja 2019 družbi Reyher vrnil protidampinške dajatve, ki jih je ta plačala. Zavrnil pa je zahtevek družbe Reyher za plačilo obresti na te dajatve in nato še upravno pritožbo, ki jo je ta družba vložila zoper zavrnilno odločbo.

⁹ Uredba Sveta (ES) št. 91/2009 z dne 26. januarja 2009 o uvedbi dokončne protidampinške dajatve na uvoz nekaterih pritrtilnih elementov iz železa ali jekla s poreklom iz Ljudske republike Kitajske (UL 2009, L 29. str. 1). Ta uredba je bila razveljavljena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2016/278 z dne 26. februarja 2016 o razveljavitvi dokončne protidampinške dajatve, uvedene na uvoz nekaterih pritrtilnih elementov iz železa ali jekla s poreklom iz Ljudske republike Kitajske, kakor je bila razširjena na uvoz nekaterih pritrtilnih elementov iz železa ali jekla, poslanih iz Malezije, ne glede na to, ali so deklarirani kot izdelki s poreklom iz Malezije ali ne (UL 2016, L 52, str. 24).

23. Družba Reyher je 10. februarja 2020 zoper odločbo o zavrnitvi upravne pritožbe vložila tožbo pri predložitvenem sodišču. Čeprav se stranki ne strinjata glede tega, ali je plačilo obresti izključeno na podlagi člena 116(6) carinskega zakonika Unije, predložitveno sodišče meni, da se za dejansko stanje v obravnavani zadevi ne uporablja ta zakonik, ampak prejšnji carinski zakonik Skupnosti. Na podlagi člena 241 carinskega zakonika Skupnosti se obresti obračunajo, če je tako določeno v nacionalnem pravu. Predložitveno sodišče zato meni, da bi družba Reyher na podlagi člena 236(1) AO lahko zahtevala obresti od dneva, ko je nastopila litispendenca. Vendar se to sodišče sprašuje, ali je družba Reyher upravičena do obresti za obdobje od plačila neupravičenih protidampniških dajatev do dneva, ko je nastopila litispendenca.

24. Ker Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) dvomi, ali se lahko družba Reyher sklicuje na pravico do plačila obresti, ki v skladu s sodno prakso Sodišča izhaja iz prava Unije, kar zadeva obresti, ki jih ne more zahtevati na podlagi nacionalnega prava, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je kršitev prava Unije kot pogoj za pravico do obresti na podlagi prava Unije, ki jo je razvilo Sodišče Evropske unije, podana tudi, če organ države članice naloži dajatev na podlagi prava Unije, sodišče države članice pa pozneje ugotovi, da dejanski pogoji za naložitev dajatve niso izpolnjeni?“

C. Zadeva C-427/20

25. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG (v nadaljevanju: Flexi Montagetechnik) nemška družba, ki je v Unijo uvažala zaponke z varnostnim zatičem, ki se uporabljajo za izdelavo povodcev za pse.

26. Hauptzollamt Kiel (glavni carinski urad v Kielu, Nemčija) je po opravljenem davčnem nadzoru menil, da te zaponke z varnostnim zatičem ne bi smele biti uvrščene pod tarifno številko 8308 kombinirane nomenklature (v nadaljevanju: KN), za katero je določena carinska stopnja 2,7 %, kot jih je prijavila družba Flexi Montagetechnik, ampak bi morale biti uvrščene pod tarifno številko 7907 KN, za katero je določena carinska stopnja 5 %, kar pomeni, da bi se moral zanje obračunati višji znesek uvoznih dajatev, kot ga je plačala družba Flexi Montagetechnik. Glavni carinski urad v Kielu je izdal odločbi o naknadni odmeri uvoznih dajatev, ki jih je družba Flexi Montagetechnik plačala marca 2014. Družba Flexi Montagetechnik je nato septembra 2014 zoper ti odločbi vložila tožbo.

27. Bundesfinanzhof (zvezno finančno sodišče, Nemčija) je odločbi s sodbo z dne 20. junija 2017 razveljavilo z obrazložitvijo, da je bila naknadna odmera uvoznih dajatev nezakonita, ker je treba zaponke z varnostnim zatičem uvrstiti pod tarifno številko 8308 KN, kot je to storila družba Flexi Montagetechnik.

28. Glavni carinski urad v Kielu je oktobra 2017 družbi Flexi Montagetechnik povrnil uvozne dajatve, ki jih je ta plačala. Zavrnil pa je plačilo obresti na te dajatve za obdobje od dneva plačila do dneva povračila, kasneje pa je zavrnil tudi upravno pritožbo družbe Flexi Montagetechnik zoper to zavrnitev.

29. Družba Flexi Montagetechnik je zoper zadnjenavedeno zavrnitev vložila tožbo pri predložitvenem sodišču. Glavni carinski urad v Kielu ji je med postopkom odobril izplačilo obresti za obdobje od vložitve tožbe zoper odločbi o naknadni odmeri carine (september 2014) do povračila uvoznih dajatev (oktober 2017). Vendar se stranki še vedno ne strinjata glede tega,

ali lahko družba Flexi Montagetechnik zahteva obresti tudi za obdobje od plačila nezakonito pobranih uvoznih dajatev (marec 2014) do vložitve tožbe zoper odločbi o naknadni odmeri carine (september 2014).

30. Ker Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) dvomi, ali se lahko družba Flexi Montagetechnik sklicuje na pravico do plačila obresti, ki v skladu s sodno prakso Sodišča izhaja iz prava Unije, kar zadeva obresti, ki jih ne more zahtevati na podlagi nacionalnega prava, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je kršitev prava Unije kot pogoj za pravico do obresti na podlagi prava Unije, ki jo je razvilo Sodišče Evropske unije, podana tudi, če organ države članice naloži dajatev v nasprotju s pravno veljavnimi določbami prava Unije, sodišče države članice pa ugotovi to kršitev prava Unije?“

IV. Postopek pred Sodiščem

31. Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 9. oktobra 2020 odločil, da se zadeve C-415/20, C-419/20 in C-427/20 združijo za pisni in ustni postopek ter izdajo sodbe.

32. Pisna stališča so Sodišču predložile družbe Gräfendorfer, Reyher in Flexi Montagetechnik, nizozemska vlada ter Evropska komisija. Te stranke so odgovorile tudi na pisna vprašanja, ki jim jih je Sodišče postavilo v skladu s členom 62(1) svojega poslovnika.

V. Analiza

33. Predložitveno sodišče sprašuje za smernice glede več vprašanj, ki se nanašajo na pravico do plačila obresti, ki temelji na pravu Unije, kakor jo je Sodišče razvilo v svoji sodni praksi.

34. Predložitveno sodišče ne dvomi o tem, da pravica do plačila obresti izhaja iz prava Unije, temveč se sprašuje, ali taka pravica obstaja v različnih položajih, ki jih obravnava, v katerih je kršeno pravo Unije.

35. Prvo vprašanje, ki se nanaša na vse tri zadeve, se v bistvu nanaša na to, ali je za nastanek pravice do plačila obresti na podlagi prava Unije pomembno, kako je do kršitve prava Unije prišlo. Poleg tega se posredno postavlja tudi vprašanje, ali je pomembno, da so obstoj kršitve prava Unije ugotovila nacionalna sodišča, ne pa Sodišče.

36. Drugo vprašanje, ki se nanaša na te zadeve, se v bistvu glasi, ali in pod katerimi pogoji je mogoče pravico do plačila obresti, ki izhaja iz prava Unije, omejiti. V zadevah C-419/20 in C-427/20 se postavlja vprašanje glede uporabe na pravu Unije temelječe omejitve pravice do plačila obresti, ki je določena v carinskih predpisih Unije, medtem ko se v vseh treh zadevah postavlja vprašanje, ali je to pravico mogoče omejiti na podlagi nacionalnega prava.

37. Da bi lahko odgovorila na ta vprašanja, bom najprej obravnavala pravico do plačila obresti, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča v zvezi s povračilom zneskov, plačanih v nasprotju s pravom Unije (oddelek A). V nadaljevanju bom preučila, ali je za nastanek pravice do plačila obresti na podlagi prava Unije pomembno, kako je do kršitve tega prava sploh prišlo (oddelek B.1), nato pa bom obravnavala vprašanje, ali je pomembno, ali so zadevno kršitev prava Unije ugotovila nacionalna

sodišča ali Sodišče (oddelek B.2). Nazadnje bom obravnavala mogoče utemeljitve omejitve pravice do plačila obresti tako na podlagi prava Unije (oddelek C.1) kot tudi na podlagi nacionalnega prava (oddelek C.2).

38. Iz opravljene analize bo razvidno, da je pravica do plačila obresti splošno pravilo prava Unije, ki se uporablja v vseh položajih, v katerih se plačilo zneska, dolgovanega na podlagi prava Unije, izvrši z zamudo, ne glede na to, ali gre za povračilo neupravičeno plačanih zneskov ali za zamudo pri izplačilu dajatev, do katerih je oseba upravičena na podlagi prava Unije. Omejitev takega splošnega pravila je mogoča le na podlagi prava Unije ali nacionalnega prava, če je tako omejevanje upravičeno s sprejemljivim javnim interesom in če je sorazmerno s tem interesom. S tega vidika bom preučila omejitev, ki jo uvajajo carinski predpisi Unije, in omejitev, ki obstaja na podlagi upoštevne nacionalne zakonodaje.

A. Pravica do plačila obresti na podlagi prava Unije

39. Najprej je treba opozoriti, da se je pravica do plačila obresti na podlagi prava Unije razvijala skupaj s sodno prakso Sodišča v zvezi s pravico do povračila zneskov, ki so bili neupravičeno plačani v nasprotju s pravom Unije.

40. Položaji, v katerih je bilo plačilo različnih dajatev naloženo v nasprotju s pravom Unije, niso novi. Sodišče je v starejši sodni praksi obravnavalo na primer dajatve, ki se obračunajo za fitosanitarne inšpekcijske preglede,¹⁰ uvozne dajatve,¹¹ dajatve za zdravstvene preglede uvoženih izdelkov,¹² dajatve na trupe prašičev, namenjene za proizvodnjo slanine,¹³ davke na potrošnje banan¹⁴ ter dajatve, ki se pobirajo v zvezi z vpisom delniških družb in družb z omejeno odgovornostjo v register gospodarskih družb.¹⁵ Novejše zadeve pa so se, če navedem le nekaj primerov, nanašale na akontacijo davka od dohodkov pravnih oseb za dobiček, ki ga je matični družbi izplačala hčerinska družba,¹⁶ previsoko obračunan davek na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV),¹⁷ okoljsko dajatev za onesnaževanje za motorna vozila¹⁸ in preplačilo davkov na porabo električne energije.¹⁹

41. Če je bilo ugotovljeno, da so bile navedene dajatve v nasprotju s pravom Unije, so osebe, ki so jih plačale, zahtevale povračilo. Ti zahtevki so bili pogosto vloženi skupaj z zahtevki za plačilo obresti.

42. Vendar v pravu Unije ni nobenega zapisanega splošnega pravila glede pravic ali pravnih sredstev, ki jih imajo osebe v primeru plačila zneskov v nasprotju s pravom Unije. To pravno področje se je torej razvilo in se še razvija v okviru sodne prakse Sodišča. V nadaljevanju podajam kratek pregled te sodne prakse, kakor jo razumem sama.

¹⁰ Glej sodbo z dne 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz in Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188).

¹¹ Glej sodbo z dne 16. decembra 1976, Comet (45/76, EU:C:1976:191).

¹² Glej sodbo z dne 9. novembra 1983, San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318).

¹³ Glej sodbo z dne 26. junija 1979, McCarren (177/78, EU:C:1979:164).

¹⁴ Glej sodbo z dne 9. februarja 1999, Dilexport (C-343/96, EU:C:1999:59).

¹⁵ Glej sodbo z dne 2. decembra 1997, Fantask in drugi (C-188/95, EU:C:1997:580).

¹⁶ Glej sodbo z dne 8. marca 2001, Metallgesellschaft in drugi (C-397/98 in C-410/98, EU:C:2001:134).

¹⁷ Glej sodbo z dne 19. julija 2012, Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478, v nadaljevanju: sodba Littlewoods Retail).

¹⁸ Glej sodbi z dne 18. aprila 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, v nadaljevanju: sodba Irimie), in z dne 15. oktobra 2014, Nicula (C-331/13, EU:C:2014:2285).

¹⁹ Glej sodbo z dne 9. septembra 2021, Hauptzollamt B (Fakultativno znižanje davka) (v nadaljevanju: sodba Hauptzollamt B) (C-100/20, EU:C:2021:716).

43. V skladu z ustaljeno sodno prakso je pravica do povračila zneskov, ki jih je država članica pobrala v nasprotju s pravom Unije, posledica in dopolnilo pravic, ki jih pravnim subjektom zagotavljajo določbe prava Unije, kakor jih je razložilo Sodišče. Države članice morajo torej načeloma vrniti zneske, pobrane v nasprotju s pravom Unije.²⁰

44. Po mojem mnenju iz te sodne prakse jasno izhaja, da je pravica do povračila pravica, ki izhaja iz prava Unije, če je oseba plačala zneske v nasprotju s pravom Unije.²¹

45. Poleg tega je Sodišče menilo, da imajo pravni subjekti, če je država članica pobrala davke v nasprotju s pravili prava Unije, pravico do povračila ne le neupravičeno pobranega davka, ampak tudi zneskov, ki so bili tej državi plačani ali jih je ta zadržala in so neposredno povezani s tem davkom. To zajema tudi izgube, nastale zaradi nedostopnosti plačanih denarnih zneskov.²²

46. Sodišče je poleg tega pojasnilo, da je iz te sodne prakse razvidno, da načelo obveznosti držav članic, da vrnejo zneske davkov, pobranih v nasprotju s pravom Unije, skupaj z obrestmi, izhaja iz prava Unije.²³

47. Navedeno sodno prakso razumem tako, da je pravica do povračila, če izhaja iz prava Unije, vselej povezana s pravico do plačila obresti. Tako razlago sodne prakse potrjujejo generalni pravobranilci Sodišča²⁴ in pravni teoretiki²⁵.

48. Vprašanje, ki v sodni praksi še ni bilo jasno obravnavano, pa se nanaša na to, ali je treba obresti plačati v vseh položajih, v katerih pravica do povračila izhaja iz prava Unije, ali vendarle obstajajo položaji, v katerih pravo Unije priznava pravico do povračila, obenem pa ne predvideva plačila obresti. Poleg tega še ni bilo pojasnjeno, ali pravica do plačila obresti nastane le v povezavi s pravico do povračila na podlagi prava Unije ali pa nastane tudi v drugih položajih, v katerih obveznost plačila, ki se izvede z zamudo, temelji neposredno na pravu Unije (kot je primer izvoznih nadomestil v zadevi C-415/20).

²⁰ Ta sodna praksa se je začela s sodbo z dne 9. novembra 1983, San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318, točka 12). Potrjena je bila s poznejšo sodno prakso, kot je sodba z dne 8. marca 2001, Metallgesellschaft in drugi (C-397/98 in C-410/98, EU:C:2001:134, točka 84), ali novejša sodba z dne 9. septembra 2021, Hauptzollamt B (Fakultativno znižanje davka) (C-100/20, EU:C:2021:716, točka 26).

²¹ Mogoče bi bilo celo trditi, da je bila pravica do povračila prvo pravno sredstvo, ki je temeljilo na pravu Unije in za katero je Sodišče ugotovilo, da je lastno sistemu, kot je bil uveden s Pogodbama. Sodna praksa v zvezi s pravico do povračila je nastala pred sodno prakso, v kateri je Sodišče razvilo druga pravna sredstva, kot sta pravica do začasnega zaščitnega ukrepa (ki se začne s sodbo z dne 19. junija 1990, Factortame in drugi (C-213/89, EU:C:1990:257)) ali pravica do odškodnine (ki se začne s sodbo z dne 19. novembra 1991, Francovich in drugi (C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428)). Vendar pravica do povračila ni bila nemudoma priznana kot pravno sredstvo, ki temelji na pravu Unije, ker je bila v večini nacionalnih pravnih redov že predvidena neka oblika zahtevka za vračilo neupravičeno plačanih dajatev. Zato sprva ni bilo razvidno, da pravo Unije vsebuje lastno pravno podlago za povračilo, ki ni odvisna od nacionalnega prava. V zvezi s tem glej Dougan, M., „Cutting Your Losses in the Enforcement Deficit: A Community Right to the Recovery of Unlawfully Levied Charges?“, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, zv. 1, 1998–1999, str. 233; Čapeta, T., *Sudovi Evropske unije. Nacionalni sodovi kao evropski sodovi (Sodišča Evropske unije. Nacionalna sodišča kot sodišča Unije)*, Institut za mednarodne odnose, IMO, Zagreb, 2002, str. 109 in naslednje.

²² Glej na primer sodbi z dne 19. julija 2012, Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478, točka 25), in z dne 9. septembra 2021, Hauptzollamt B (Fakultativno znižanje davka) (C-100/20, EU:C:2021:716, točka 27).

²³ Glej na primer sodbi z dne 19. julija 2012, Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478, točka 26), in z dne 9. septembra 2021, Hauptzollamt B (Fakultativno znižanje davka) (C-100/20, EU:C:2021:716, točka 27).

²⁴ Glej v zvezi s tem sklepne predloge generalne pravobranilke V. Trstenjak v zadevi Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:9, točke od 26 do 30) in sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Watheleta v zadevi Irimie (C-565/11, EU:C:2012:803, točke od 21 do 29).

²⁵ Glej na primer Gazin, F., „L'étendue du versement des sommes dues par les États en violation du droit de l'Union européenne: le beurre et l'argent du beurre au service de l'efficacité du droit“, *Revue du marché commun et de l'Union européenne*, št. 571, 2013, str. 475; Schlote, M., „The San Giorgio ‚cause of action‘“, *British Tax Review*, 2014, str. 103; van de Moosdijk, M., *Unjust Enrichment in European Union Law*, Kluwer, 2018, zlasti str. od 68 do 83; Episcopo, F., „The Vicissitudes of Life at the Coalface: Remedies and Procedures for Enforcing Union Law before the National Courts“, v: Craig, P., in de Búrca, G., (ur.), *The Evolution of EU Law*, tretja izdaja, Oxford University Press, 2021, str. 275, zlasti str. 290 in 291.

49. Odgovor na to vprašanje je treba po mojem mnenju iskati tudi v pravu Unije in ni odvisen od nacionalnih pravnih redov. Povedano drugače, pri obsegu pravice do plačila obresti ne gre za vprašanje nacionalne postopkovne avtonomije. Zadnjenavedeni izraz se nanaša na pristojnosti držav članic, da v svojih pravnih redih uredijo vsebinska in postopkovna vprašanja, ki so upoštevana za uveljavljanje pravic do pravnega sredstva, ki jih priznava pravo Unije (kakršna je pravica do povračila ali pravica do odškodnine, kot izhaja iz prava Unije), če pravila Unije, ki so potrebna za uveljavljanje teh pravic, ne obstajajo. Vendar se vprašanje, ali pravica do plačila obresti nastane v vseh ali zgolj v nekaterih položajih, v katerih je obstoj pravice do povračila že ugotovljen, oziroma ali ta pravica nastane tudi v drugih položajih, v katerih denarna obveznost temelji na pravu Unije, nanaša na obstoj te pravice, ne pa na njeno uveljavljanje, zato gre v celoti za vprašanje prava Unije. Po drugi strani pa gre pri vprašanju, ali je mogoče tako pravico, če obstaja na podlagi prava Unije, omejiti z uporabo nacionalnih pravnih redov, za drugačne vidike, ki jih bom ločeno obravnavala v nadaljevanju (glej oddelek C.2).

B. Kršitev prava Unije, ki na podlagi sodne prakse Sodišča daje pravico do povračila skupaj z obrestmi

1. Ali je pomembno, kako je prišlo do kršitve prava Unije?

50. Eno od vprašanj, ki se postavljajo v obravnavanih zadevah, se nanaša na to, ali je z vidika sodne prakse Sodišča v zvezi z izterjavo neupravičeno plačanih zneskov skupaj z obrestmi pomembno, kako je do kršitve prava Unije sploh prišlo. Natančneje, postavlja se vprašanje, ali se obresti plačajo samo v primerih, v katerih je ukrep Unije ali nacionalni ukrep, ki je bil pravna podlaga za naložitev neupravičeno obračunanih zneskov, razglašen za ničten ali razveljavljen, kot trdi nizozemska vlada, ali pa se, kot navajajo predložitveno sodišče, družbe Gräfendorfer, Reyher in Flexi Montagetechnik ter Komisija, obresti plačajo v zvezi s katero koli kršitvijo prava Unije.

51. Predložitveno sodišče v zvezi s tem pojasnjuje, da je bilo vsem zadevam, v katerih je Sodišče štelo, da so bile tožeče stranke upravičene do obresti na podlagi prava Unije, skupno to, da je pravica do povračila nastala zaradi razveljavitve pravne podlage za plačilo, katere neveljavnost je ugotovilo Sodišče.²⁶

52. Kršitev prava Unije v obravnavanih zadevah pa po drugi strani izhaja iz dejstva, da so pristojni nacionalni organi pri uporabi pravno veljavnih predpisov prava Unije storili napako bodisi v zvezi z razlago prava Unije bodisi v zvezi s presojo dejanskega stanja. V zadevi C-415/20 je kršitev nastala zaradi napačne razlage veljavne zakonodaje Unije, na podlagi katere je bilo tožeči stranki zavrnjeno izplačilo izvoznih nadomestil, obenem pa so ji pristojni nacionalni organi izrekli tudi globo. V zadevi C-419/20 je kršitev temeljila na napaki, ki so jo pristojni nacionalni organi storili pri presoji dejanskega stanja, ta pa je v nadaljevanju privedla do naložitve protidampinških dajatev, ki na podlagi veljavne zakonodaje Unije niso bile upravičene, v zadevi C-427/20 pa so bile uvozne dajatve naložene zaradi napačne razlage prava Unije s strani teh organov.

53. Res je sicer, da so se zadeve, na katere se sklicuje predložitveno sodišče, nanašale na položaje, v katerih je bila pravna podlaga za plačilo razveljavljena. Sodba Zuckerfabrik Jülich²⁷ se je nanašala na plačilo obresti na zneske, ki so bili neupravičeno plačani v zvezi s proizvodnimi dajatvami

²⁶ Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja sodbe z dne 27. septembra 2012, Zuckerfabrik Jülich in drugi (C-113/10, C-147/10 in C-234/10, EU:C:2012:591, v nadaljevanju: sodba Zuckerfabrik Jülich); z dne 18. aprila 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250), in z dne 18. januarja 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19).

²⁷ Sodba z dne 27. septembra 2012, Zuckerfabrik Jülich in drugi (C-113/10, C-147/10 in C-234/10, EU:C:2012:591).

v sektorju sladkorja na podlagi predpisov Unije, ki jih je Sodišče razglasilo za nične. Sodba Irimie²⁸ se je nanašala na plačilo obresti na povrnjeno okoljsko dajatev za onesnaževanje, naloženo z nacionalnim pravom, za katero je bilo na podlagi razlage Sodišča ugotovljeno, da je v nasprotju s pravom Unije. Nazadnje, sodba Wortmann²⁹ se je nanašala na plačilo obresti v povezavi s povračilom protidampinških dajatev, ki jih je plačala tožeča stranka na podlagi uredbe Unije, ki jo je Sodišče razglasilo za delno nično.

54. Vendar je treba poudariti, prvič, da je Sodišče odločalo tudi o zadevah, v katerih razlog za plačilo obresti ni bila razveljavitev pravne podlage za plačilo, ampak katera druga kršitev prava Unije. Eno od teh zadev je navedlo predložitveno sodišče samo.³⁰ Drugič, po mojem mnenju obstajajo pomembni konceptualni razlogi, ki govorijo v prid odgovoru, da pravica do plačila obresti na podlagi prava Unije obstaja ne glede na to, kako je do kršitve prava dejansko prišlo. Povedano drugače, menim, da ni nobenega utemeljenega razloga, zaradi katerega bi bila pravica do plačila obresti omejena izključno na položaje, v katerih je razveljavljena pravna podlaga za plačilo. Da bi to stališče pojasnila, bom najprej preučila razloge, na katerih temelji sodna praksa Sodišča, ki priznava pravico do plačila obresti.

a) Namen pravice do plačila obresti

55. Če oseba plača denarni znesek v nasprotju s pravom Unije, sočasno nastane pravica do vračila tega zneska, čeprav Sodišče ali nacionalno sodišče to pravico morda potrdi šele pozneje. To izhaja iz sodne prakse, navedene v točki 43 teh sklepnih predlogov, v kateri Sodišče pojasnjuje, da je pravica do povračila dajatev, ki so bile v državi članici pobrane v nasprotju s predpisi prava Unije, posledica in dopolnilo pravic, ki jih pravnim subjektom zagotavljajo določbe prava Unije, da teh zneskov ne plačajo. Med datumom nastanka pravice do povračila in datumom povračila preteče določeno obdobje, včasih tudi precej dolgo.³¹ Z obrestmi naj bi se upošteval ta potek časa.

56. Obveznost plačila obresti za pristojne nacionalne organe ne pomeni kazni ali sankcije, povezane s storjeno kršitvijo prava Unije, ampak je namenjena zagotavljanju, da je posameznikom na voljo primerna odškodnina za izgubo, nastalo zaradi nemožnosti razpolaganja z zneski, ki so bili pobrani neupravičeno in v nasprotju s pravom Unije. Povedano drugače, pravica do plačila obresti temelji na zamisli, da je treba posameznikom zato, ker s temi zneski v določenem obdobju niso mogli razpolagati, dodeliti odškodnino *in integrum*.³²

57. Ker je pravica do plačila obresti zgolj sredstvo za nadomestitev izgube vrednosti denarnih sredstev v določenem časovnem obdobju, ni odvisna od tega, ali so bili pristojni nacionalni organi prepričani, da ravna v skladu s pravom Unije, za katero se je šele pozneje uporabila razlaga, drugačna od tiste, na podlagi katere so ti organi šteli, da je bila uporaba zadevnega prava takrat pravilna. Zato pomisleki, ki jih v zvezi s tem navaja predložitveno sodišče in s katerimi to nakazuje, da ti organi morda niso dolžni plačati obresti, ker so dajatve pobrali v dobri veri, z vidika nastanka pravice do plačila obresti sploh niso upoštevni.

²⁸ Glej sodbo z dne 18. aprila 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250).

²⁹ Glej sodbo z dne 18. januarja 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19).

³⁰ Glej sodbo z dne 19. julija 2012, Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478).

³¹ Na primer v zadevi C-419/20 je družba Reyher navedla, da je leta 2013 plačala 774.000 EUR, ta znesek pa ji je bil povrnjen šele leta 2019.

³² Glej na primer Dougan, *op. cit.*, v opombi 21 teh sklepnih predlogov; Gazin, *op. cit.*, v opombi 25 teh sklepnih predlogov.

58. Pravica do plačila obresti se razlikuje od pravice do odškodnine. V zadevah, ki se nanašajo na povračilo, namreč nastane kot posledica plačila denarnih zneskov v nasprotju s pravom Unije in ni odvisna od ugotavljanja odgovornosti pristojnih nacionalnih organov, ki so kršili pravo Unije. Zato ni pomembno, zakaj so pristojni nacionalni organi denarne zneske pobrali v nasprotju s pravom Unije. Tako kot je za pravico do povračila, ki je pravno sredstvo, ki temelji na pravu Unije, pomembno zgolj objektivno dejstvo, da zadevni zneski niso bili dolgovani, je za pravico do plačila obresti pomemben potek časa.

59. V zadevah, v katerih nastane pravica do povračila, se obresti obračunajo za obdobje, v katerem bi morali biti ti denarni zneski zadevni osebi na voljo, vendar ji niso bili, ne da bi bilo treba pri tem preučevati razloge, zaradi katerih so pristojni nacionalni organi kršili pravo Unije. Kršitev je namreč že sama po sebi dovolj. Obresti so namenjene zgolj upoštevanju poteka časa in so zato povsem ločene od vprašanja morebitne razbremenitve krivde za kršitev prava Unije.

60. Sodna praksa podpira tako ekonomsko utemeljitev pravice do plačila obresti. Sodišče je najprej opozorilo na ekonomsko logiko pravice do povračila. Menilo je, da „se s pravico do vračila neupravičeno pridobljenega zneska skušajo odpraviti posledice nezdružljivosti dajatve s pravom Unije, tako da se nevtralizira ekonomsko breme, ki je bilo neupravičeno naloženo udeležencu na trgu, ki ga je nenazadnje tudi dejansko nosil“. ³³ V več nedavnih zadevah je Sodišče, kot je navedeno v točki 45 teh sklepnih predlogov, pojasnilo še, da pravo Unije nalaga povračilo neupravičeno pobranih zneskov skupaj z obrestmi, saj obresti krijejo „izgube, nastale zaradi nedostopnosti denarnih zneskov“. ³⁴

61. Plačilo obresti je torej potrebno za ponovno zagotavljanje spoštovanja prava Unije, in sicer z vzpostavitvijo položaja, ki je kar najbolj podoben tistemu, ki bi obstajal, če do kršitve prava Unije sploh ne bi prišlo. Njegov namen je torej ponovno vzpostaviti polni učinek prava Unije.

62. Alternativno ali morda dodatno pojasnilo za dodelitev obresti, kot ga navajajo predložitveno sodišče ter družbi Gräfendorfer in Flexi Montagetechnik, je pojem neupravičene obogatitve. ³⁵

63. Na ta pojem se je sklicevala generalna pravobranilka E. Sharpston v sklepnih predlogih v zadevi Zuckerfabrik Jülich in drugi ³⁶, ki se je prav tako nanašala na povračilo zneskov, zahtevano od nacionalnih organov, pri čemer pa so bili ti zneski pobrani v korist proračuna Unije v skladu z neveljavno pravno podlago Unije.

64. Poleg tega se je Sodišče na neupravičeno obogatitev oprlo tudi v sodbah z dne 16. decembra 2008, Masdar (UK)/Komisija ³⁷, in z dne 9. julija 2020, Češka republika/Komisija ³⁸, da bi utemeljilo možnost vložitve tožbe, s katero se na podlagi člena 268 PDEU in člena 340, drugi odstavek, PDEU zahteva povračilo od Unije. Sodišče je poudarilo, da ima oseba, ki je utrpela izgubo, s katero je bilo povečano premoženje druge osebe (v navedeni zadevi Unije), pri čemer za to obogatitev ni nikakršne pravne podlage, praviloma pravico do povračila od osebe, ki se je

³³ Sodba z dne 20. oktobra 2011, Danfoss in Sauer-Danfoss (C-94/10, EU:C:2011:674, točka 23).

³⁴ Glej na primer sodbi z dne 19. julija 2012, Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478, točka 25), in z dne 9. septembra 2021, Hauptzollamt B (Fakultativno znižanje davka) (C-100/20, EU:C:2021:716, točka 27).

³⁵ Glej v zvezi s tem van de Moosdijk, *op. cit.*, v opombi 25 teh sklepnih predlogov.

³⁶ Glej C-113/10, C-147/10 in C-234/10, EU:C:2011:701, točke od 125 do 129.

³⁷ Glej C-47/07 P, EU:C:2008:726, zlasti točke od 44 do 50.

³⁸ Glej C-575/18 P, EU:C:2020:530, zlasti točke od 81 do 84. Glej tudi sklepne predloge generalne pravobranilke E. Sharpston v zadevi Češka republika/Komisija (C-575/18 P, EU:C:2020:205, točke od 120 do 129) in sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott v združenih zadevah Slovaška/Komisija in Romunija/Komisija (C-593/15 P, C-594/15 P in C-599/15 P, EU:C:2017:441, točka 108).

obogatila, v višini te izgube. Po mnenju Sodišča je treba v okviru tožbe, s katero se zahteva povračilo iz proračuna Unije, zagotoviti dokaz o obogatitvi brez ustrezne pravne podlage tožene stranke in dokaz o prikrajšanju tožeče stranke, povezanem z navedeno obogatitvijo.

65. Čeprav je mogoče s pojmom neupravičene obogatitve ustrezno utemeljiti tožbo, ki jo vloži država članica in s katero ta zahteva povračilo zneskov, ki jih je neupravičeno vplačala v proračun Unije, pa opiranje na ta pojem po mojem mnenju ni nujno za utemeljevanje plačila obresti v položajih, kakršni so ti v obravnavanih zadevah. To bi lahko plačilo obresti celo oviralo. Zaradi organizacije upravljanja v Uniji namreč različne zneske v korist proračuna Unije pogosto pobirajo nacionalni organi. V skladu s sodno prakso, navedeno v prejšnji točki teh sklepnih predlogov, bi morala oseba, ki je plačala neupravičeno zaračunane zneske, dokazati obogatitev nacionalnih organov, ki so te zneske pobrali. Če pa so bili ti zneski preneseni v proračun Unije, bi se lahko zgodilo, da obogatitve nacionalnih organov ne bi bilo mogoče dokazati.

66. Pravica do plačila obresti ne temelji toliko na logiki neupravičene obogatitve, ampak se osredotoča na drugo plat tega razmerja, to je na neupravičeno prikrajšanje. Njen namen je zagotoviti polni učinek prava Unije z vrnitvijo položaja osebe, ki je bila prikrajšana v nasprotju s pravom Unije, v stanje, ki bi obstajalo, če do kršitve ne bi prišlo. Pomembno je torej prikrajšanje tožeče stranke, ne pa obogatitev nacionalnih organov. Dokaz o obogatitvi za pravico do plačila obresti na podlagi prava Unije ni potreben.³⁹

67. Menim, da ekonomska utemeljitev, ki jo je Sodišče podalo v zvezi z obstojem pravice do plačila obresti, podpira ugotovitev, da ta pravica v pravu Unije nastane vsakič, ko je oseba prikrajšana v nasprotju s pravom Unije, ne da bi se bilo treba vprašati, ali je subjekt, ki je to pravo kršil, ravnal v dobri veri in ali se je morda s tem neupravičeno obogatil.

b) Ali v obravnavanih zadevah obstaja pravica do plačila obresti?

68. Če se šteje, da pravo Unije priznava pravico do plačila obresti, da bi se z nadomestitvijo izgube vrednosti denarnih sredstev, nastale v obdobju, v katerem je bila oseba prikrajšana v nasprotju s pravom Unije, ponovno vzpostavil polni učinek tega prava, potem za razlikovanje med različnimi položaji, v katerih je prišlo do kršitve prava Unije, ni nobenega utemeljenega razloga.

69. Obresti je treba plačati ne glede na to, ali je do kršitve prišlo zaradi neveljavnosti pravne podlage Unije ali nacionalne pravne podlage za plačilo zadevnega zneska, napačne razlage prava Unije ali nacionalne zakonodaje, s katero se to pravo izvaja, napačne presoje dejanskega stanja, na podlagi katere so bili denarni zneski pobrani v nasprotju s pravom Unije, ali katere koli druge kršitve.

70. Menim, da je mogoče iz navedene sodne prakse sklepati, da pravica do plačila obresti nastane v vseh položajih, v katerih je denarni znesek dolgovan na podlagi prava Unije, da bi se tako nadomestila izguba v obdobju od trenutka, ko je pravica do plačila nastala, do izvršitve tega

³⁹ S tega vidika velja navesti sodno prakso, v kateri je Sodišče državam članicam omogočilo, da upoštevajo pojem neupravičene obogatitve. Ta sodna praksa se je izoblikovala v okoliščinah, v katerih so nacionalni predpisi omejevali pravico do povračila zneskov, ki so bili neupravičeno plačani v nasprotju s pravom Unije, če so se ti zneski prenesli na druge trgovce ali potrošnike. Glej na primer sodbo z dne 27. februarja 1980, Just (68/79, EU:C:1980:57, točki 26 in 27). Navedena sodna praksa potrjuje predlagano stališče, da je pravica do plačila obresti na podlagi prava Unije upravičena zaradi potrebe po preprečevanju prikrajšanja v nasprotju s pravom Unije. Oseba, ki je neupravičeno pobrane zneske prenesla na druge osebe, naj tako ne bi bila prikrajšana, zaradi česar ji je mogoče odreči pravico do povračila skupaj z obrestmi na podlagi prava Unije.

plačila.⁴⁰ Pravica do plačila obresti nastane kot posledica kršitve določbe Unije, s katero je priznana pravica do plačila ali do neplačila od trenutka kršitve te pravice, namenjena pa je ponovni vzpostavitvi polnega učinka prava Unije.

71. V položajih, v katerih pravica do povračila nastane zaradi razveljavitve pravne podlage za plačilo, s katerim se je kršilo pravo Unije, je zato plačilo obresti nujno za ponovno vzpostavitev položaja, ki bi nastal, če razveljavljeni akt ne bi bil nikoli sprejet.⁴¹

72. Tudi plačilo obresti je iz podobnih razlogov nujno v položajih, v katerih je zahteva za povračilo posledica napačne presoje dejanskega stanja ali napačne razlage prava. Tožeči stranki v zadevi C-415/20 ne bi bilo treba plačati denarnih kazni, če bi pristojni nacionalni organi pravilno razlagali pravo Unije. Za ponovno vzpostavitev položaja, ki bi obstajal, če do kršitve prava Unije ne bi prišlo, ne zadostuje zgolj vračilo plačanih kazni, ampak je za nadomestitev izgube, nastale zaradi poteka časa, treba plačati tudi obresti. Le tako se namreč lahko ponovno vzpostavi polni učinek prava Unije.

73. To razlogovanje je mogoče uporabiti tudi v zadevah C-419/20 in C-427/20. Polni učinek prava Unije je mogoče ponovno vzpostaviti le, če se tožeče stranke „vrnejo“ v položaj, v katerem do kršitve prava Unije, ki je posledica napačne presoje dejanskega stanja ali napačne razlage prava Unije, sploh ni prišlo. Za to je treba nujno nadomestiti izgubo vrednosti denarnih sredstev, za katera so bile tožeče stranke zaradi kršitve prava Unije prikrajšane.

74. Ta pristop potrjuje novejša sodna praksa, v kateri je Sodišče razsodilo, da se obresti plačajo tudi v položajih, v katerih pravica tožečih strank do povračila ni nastala zaradi razveljavitve pravne podlage za plačilo, ampak zaradi napačne razlage prava ali dejanskega stanja, ki je privedla do neupravičenega plačila. V sodbi *Littlewoods Retail*⁴² je tožeča stranka zaradi napačne razlage upoštevne prava Unije in nacionalnega prava plačala preveč DDV. V sodbi *Hauptzollamt B*⁴³ pa je bilo povračilo posledica napačne odmere davkov na električno energijo. Sodišče je v obeh zadevah menilo, da imata tožeči stranki pravico do plačila obresti na podlagi prava Unije.

75. Položaj v zadevi C-415/20, v kateri je bila tožeča stranka nekaj časa prikrajšana za plačilo izvoznih nadomestil, do katerih je bila upravičena na podlagi prava Unije, se razlikuje od zadev, ki se nanašajo na povračilo. V zadnjenavedenih zadevah je pravica do plačila obresti nastala zaradi kršitve pravice do neplačila, medtem ko se pravica do plačila obresti v zadevi C-415/20 uveljavlja v zvezi s pravico do prejema plačila. Zato predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je postavilo v tej zadevi, v bistvu sprašuje, ali pravica do plačila obresti nastane le v povezavi s pravico do povračila ali pa nastane tudi v položaju, v katerem pride do kršitve pravice določene osebe do plačila, ki temelji neposredno na pravu Unije.

76. Če je pravica do plačila obresti na podlagi prava Unije, kot sem že nakazala, upravičena zaradi potrebe po ponovni vzpostavitvi polnega učinka prava Unije, in sicer s kritjem izgube, ki je nastala v obdobju, v katerem je bil posameznik v nasprotju s pravom Unije prikrajšan za denarni znesek, potem pravica do plačila obresti nastane tudi takrat, ko do kršitve pride zaradi zavrnitve plačila, do

⁴⁰ Povračilo davkov in drugih dajatev ni edini položaj, za katerega je v pravu Unije predvideno plačilo obresti. Take obresti je na primer treba plačati tudi v okviru zahtevkov za povračilo škode, nastale zaradi kršitve prava Unije. Glej na primer sodbo z dne 2. avgusta 1993, *Marshall* (C-271/91, EU:C:1993:335, točka 31).

⁴¹ Glej v zvezi s tem sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi *Wortmann* (C-365/15, EU:C:2016:663, točka 66).

⁴² Glej sodbo z dne 19. julija 2012, *Littlewoods Retail Ltd* in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478).

⁴³ Glej sodbo z dne 9. septembra 2021, *Hauptzollamt B* (Fakultativno znižanje davka) (C-100/20, EU:C:2021:716).

katerega je bila določena oseba na podlagi prava Unije upravičena. V položaju v zadevi C-415/20 je treba obresti plačati za čas od trenutka, v katerem je pravica do izvoznih nadomestil nastala, do trenutka, v katerem so bila taka izvozna nadomestila izplačana.

77. Skratka, po mojem mnenju je treba sodno prakso Sodišča razumeti tako, da praviloma vključuje tudi pravico do plačila obresti v vseh položajih, v katerih so denarni zneski, ki jih je treba plačati na podlagi prava Unije, v nasprotju s pravom Unije izplačani z zamudo.

78. Zato menim, da se sodna praksa Sodišča v zvezi s pravico do plačila obresti uporablja tudi za izvozna nadomestila in denarne kazni, katerih izplačilo so pristojni nacionalni organi v nasprotju s pravom Unije neupravičeno zavrnilo oziroma ki so jih neupravičeno naložili, kot v zadevi C-415/20. Uporablja pa se tudi za povračilo protidampinških dajatev, pobranih na podlagi napačno ugotovljenega dejanskega stanja, kot v zadevi C-419/20, in za povračilo uvoznih dajatev, ki so bile, kot v zadevi C-427/20, neupravičeno pobrane zaradi napačne razlage prava Unije. V vseh navedenih položajih je namen plačila obresti enak, in sicer nadomestiti izgubo vrednosti denarnih sredstev, ki je nastala zaradi poteka časa od trenutka nastanka pravice do zadevnih denarnih zneskov do trenutka, ko so bili ti dejansko izplačani.

79. Razlaga, v skladu s katero naj bi bila sodna praksa Sodišča omejena na položaje, v katerih je Sodišče razglasilo ničnost ali ugotovilo neveljavnost ukrepa Unije ali nacionalnega ukrepa, bi ogrozila sam cilj te sodne prakse, ki je zagotoviti, da se posameznikom ne glede na to, za kakšno kršitev prava Unije dejansko gre, prizna pravica do plačila obresti, da bi se tako ponovno vzpostavil polni učinek prava Unije.

2. Ali je pomembno, ali kršitev prava Unije ugotovijo nacionalna sodišča ali Sodišče?

80. V povezavi z razlago pojma kršitve prava Unije v sodni praksi Sodišča na področju povračila neupravičeno pobranih zneskov se z vidika obravnavanih zadev posredno postavlja tudi vprašanje, ali je pomembno, ali obstoj kršitve prava Unije ugotovijo nacionalna sodišča ali Sodišče.

81. Menim, da je treba na to vprašanje odgovoriti nikalno.

82. Kot je priznalo Sodišče, je s členom 19 PEU nacionalnim sodiščem in Sodišču naložena odgovornost za zagotovitev polne uporabe prava Unije v vseh državah članicah in sodnega varstva, do katerega so pravni subjekti upravičeni na podlagi tega prava.⁴⁴ Zato nacionalna sodišča v sodelovanju s Sodiščem izpolnjujejo nalogo, ki jim je skupno dodeljena za zagotavljanje spoštovanja prava pri razlagi in uporabi Pogodb.⁴⁵

83. Poleg tega je Sodišče poudarilo, da postopek, ki ga ureja člen 267 PDEU, med Sodiščem in nacionalnimi sodišči vzpostavlja neposredno sodelovanje, v okviru katerega zadnjenavedena tesno sodelujejo pri pravilni uporabi in enotni razlagi prava Unije ter varstvu pravic, ki jih to pravo daje pravnim subjektom. Skladno s tem so naloge, ki so dodeljene nacionalnim sodiščem in Sodišču, nujne za ohranitev značilnosti prava, uvedenega s Pogodbama.⁴⁶

⁴⁴ Glej na primer sodbi z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, točka 32), in z dne 16. novembra 2021, WB in drugi (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, točka 59).

⁴⁵ Glej na primer mnenje 1/09 (Sporazum o vzpostavitvi enotnega sistema za reševanje patentnih sporov) z dne 8. marca 2011 (EU:C:2011:123, točka 69) in sodbo z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, točka 33).

⁴⁶ Glej na primer sodbi z dne 25. junija 2020, SatCen/KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492, točka 61), in z dne 6. oktobra 2021, Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, točka 31).

84. Iz tega izhaja, da imajo nacionalna sodišča skupaj s Sodiščem temeljno vlogo, in sicer kot sodišča „skupnega prava“ pravnega reda Unije.⁴⁷ Če torej kršitev prava Unije ugotovi nacionalno sodišče, ima to enak pomen, kot če bi obstoj take kršitve v zvezi s pravico do povračila neupravičeno pobranih zneskov in odobritve plačila pripadajočih obresti posameznikom na podlagi prava Unije ugotovilo Sodišče.

85. Poudariti je treba tudi, da se zdi, da se ta pristop odraža v sodni praksi Sodišča v tem okviru. Sodišče je v sodbi Wortmann⁴⁸ navedlo, da če se dajatve povrnejo, ker so bile pobrane v nasprotju s pravom Unije, „*kar mora preveriti predložitveno sodišče*“, obstaja obveznost držav članic na podlagi prava Unije, da plačajo pripadajoče obresti.

86. Menim torej, da je kršitev prava Unije, ki je podlaga za nastanek pravice do plačila obresti, podana ne glede na to, ali obstoj te kršitve ugotovijo nacionalna sodišča ali Sodišče.

C. Omejitve, ki se lahko v zvezi s pravico do plačila obresti naložijo na podlagi prava Unije in nacionalnega prava

87. Predložitveno sodišče v vseh treh zadevah meni, da so tožeče stranke upravičene do plačila obresti za celotno obdobje, v katerem so bile v nasprotju s pravom Unije prikrajšane za denarne zneske, le, če pravica do plačila obresti obstaja na podlagi prava Unije. V prejšnjih oddelkih teh sklepnih predlogov sem izrazila stališče, da so tožeče stranke na podlagi prava Unije dejansko upravičene do plačila obresti.

88. Vendar je iz predložitvenih odločb jasno razvidno, da predložitveno sodišče vsaj v zadevah C-419/20 in C-427/20 meni, da sta tožeči stranki na podlagi nacionalnega prava upravičeni do plačila obresti za obdobje od začetka sodnih postopkov do dneva povračila, medtem ko tožeča stranka v zadevi C-415/20 na podlagi nacionalnega prava ni upravičena do nikakršnega plačila obresti, ker plačila izvoznih nadomestil ni uveljavljala z vložitvijo pravnega sredstva pred sodiščem.

89. V zvezi s tem po mojem mnenju ni pomembno, ali nacionalno pravo tožečim strankam priznava pravico do plačila obresti v obravnavanih zadevah, ker je ta pravica nastala neposredno na podlagi prava Unije. Zato se vprašanje, ki je pomembno za odločitev predložitvenega sodišča, ne nanaša na to, ali je mogoče na podlagi prava Unije odobriti izplačilo obresti za obdobje pred začetkom sodnega postopka, ampak prej na to, ali je mogoče s pravili nacionalnega prava zakonito omejiti uveljavljanje pravice do plačila obresti, ki temelji na pravu Unije, kar zadeva to obdobje, oziroma pogojevati to pravico z zahtevo po vložitvi pravnega sredstva pred sodiščem.

90. Podobno se postavlja tudi vprašanje, ali je mogoče tožeče stranke z uporabo carinskih predpisov Unije prikrajšati za plačilo obresti, do katerega so sicer upravičene na podlagi prava Unije.

91. Pravice, ki izhajajo iz prava Unije, vključno s pravico do plačila obresti, je mogoče pod nekaterimi pogoji omejiti bodisi z uporabo prava Unije bodisi z uporabo nacionalnega prava.

⁴⁷ Glej v zvezi s tem mnenje 1/09 (Sporazum o vzpostavitvi enotnega sistema za reševanje patentnih sporov) z dne 8. marca 2011 (EU:C:2011:123, točka 80).

⁴⁸ Glej sodbo z dne 18. januarja 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, točka 38) (moj poudarek).

92. Na splošno velja, da morata biti za to, da bi bilo omejevanje pravic, ki izhajajo iz prava Unije, sploh dopustno, izpolnjena naslednja pogoja: prvič, ukrep, s katerim se omejuje pravica, ki temelji na pravu Unije, mora biti utemeljen s ciljem v javnem interesu, ki je v pravu Unije dopusten; drugič, ta ukrep mora biti sorazmeren glede na navedeni cilj.

93. V tem okviru bom zdaj preučila oba omejevalna ukrepa, ki sta upoštevana v obravnavanih zadevah, pri čemer bom naprej obravnavala ukrep, ki izhaja iz prava Unije, nato pa še ukrep, ki temelji na nacionalnem pravu.

1. Omejitve, ki jih nalaga pravo Unije (člen 241 carinskega zakonika Skupnosti in člen 116(6) carinskega zakonika Unije)

94. Eno od vprašanj, na katero je treba v obravnavanih zadevah nujno odgovoriti, je, ali se člen 241 carinskega zakonika Skupnosti in člen 116(6) carinskega zakonika Unije (na katera se sklicujem skupaj, ko omenjam carinski zakonik) uporabljata v okoliščinah sporov o glavni stvari, o katerih odloča predložitevno sodišče.

95. Navedeni določbi prava Unije pod nekaterimi pogoji omejujeta oziroma izključujeta plačilo obresti, ko nacionalni pristojni organi povrnejo carinske dajatve. Zato sta lahko upošteveni za povračilo zadevnih uvoznih dajatev v zadevi C-427/20 in za povračilo zadevnih protidampinskih dajatev v zadevi C-419/20.

96. Glede na trditve nizozemske vlade se pravilo, ki izključuje plačilo obresti, kot je določeno v carinskem zakoniku, uporablja v okoliščinah, kakršne so te v zadevah C-419/20 in C-427/20, kar naj bi pomenilo, da obresti v teh zadevah ni treba plačati. Družbe Gräfendorfer, Reyher in Flexi Montagetechnik ter Komisija se s tem ne strinjajo. Trdijo, pri čemer se sklicujejo na sodbo Wortmann, da se pravilo iz carinskega zakonika, ki izključuje plačilo obresti, ne uporablja v okoliščinah navedenih zadev.

97. Nizozemska vlada pri utemeljevanju svoje trditve izhaja iz stališča, da je pravilo iz carinskega zakonika, ki izključuje plačilo obresti, splošno pravilo. Pri tem navaja, da ugotovitve, ki jih je Sodišče podalo v sodbi Wortmann, pomenijo izjemo od tega pravila.

98. V nasprotju s tem stališčem menim, da zadevno pravilo iz carinskega zakonika ni splošno pravilo, temveč izjema od splošnega pravila prava Unije, v skladu s katerim se obresti plačajo v položajih, ki se nanašajo na povračilo zneskov, plačanih v nasprotju s pravom Unije. Plačilo obresti je bilo namreč treba z izrecnim pravilom izključiti ravno zato, ker to zahteva splošno pravilo.

99. Ker pravilo iz carinskega zakonika omejuje uporabo splošnega pravila, mora biti utemeljeno in sorazmerno s predlagano utemeljitvijo. Če taka utemeljitev ne bi bila podana, bi bilo pravilo iz carinskega zakonika, ki v primeru povračila izključuje plačilo obresti, neveljavno.⁴⁹

⁴⁹ Generalni pravobranilec M. Campos Sánchez-Bordona je v svojih sklepnih predlogih v zadevi Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, točka 45) kot eno od možnih rešitev v tej zadevi predlagal ugotovitev neveljavnosti določbe carinskega zakonika, ki izključuje plačilo obresti. Te rešitve sicer ni predlagal Sodišču, ker je bila v zvezi z zadevno določbo podana dopustna utemeljitev. Poudariti je treba, da veljavnost tega pravila v obravnavanih zadevah ni bila izpodbijana.

100. V sodbi Wortmann⁵⁰ je bila v zvezi s pravilom iz carinskega zakonika sicer predlagana utemeljitev,⁵¹ vendar je bila uporaba tega pravila hkrati omejena le na nekatere položaje. V nadaljevanju bom pojasnila, da je bilo to nujno za ohranitev zakonitosti pravila iz carinskega zakonika in da se to pravilo iz enakih razlogov v obravnavanih zadevah ne uporablja.

101. Sodišče, ki je sledilo mnenju generalnega pravobranilca, je v sodbi Wortmann razsodilo, da zgodovina nastanka člena 241 carinskega zakonika Skupnosti kaže, da se ta uporablja za „položaj, v katerem se po tem, ko carinski organ zadevno blago sprost, izkaže, da je treba prvotno odmero uvoznih dajatev znižati in da je zato treba vse ali del uvoznih dajatev, ki jih je plačal subjekt, temu povrniti“.⁵²

102. Kot je pojasnil generalni pravobranilec M. Campos Sánchez-Bordona, „carinski organ v nekaterih primerih ne pregleda blaga, preden ga sprost, in nadzor ustreznosti uvoza opravi šele pozneje. Če je tedaj treba opraviti novo odmero, je njena posledica lahko to, da mora uvoznik plačati dotlej še neporavnane zneske (prenizka začetna odmera), kot to, da mora uprava vrniti preveč prejete zneske“.⁵³ Carinski zakonik v obeh položajih izključuje plačilo obresti.⁵⁴

103. Utemeljitev pravila iz carinskega zakonika, s katerim se omejuje splošno pravilo, ki določa plačilo obresti, torej izhaja iz potrebe po zagotavljanju hitrega sistema carinjenja in hitre sprostitev blaga v prosti promet na trgu.⁵⁵

104. Da bi bilo to pravilo še naprej sorazmerno s ciljem, za uresničevanje katerega je bilo izoblikovano, mora biti njegova uporaba omejena na položaje v okviru postopkov carinjenja, kot je bilo pojasnjeno v prejšnjih točkah teh sklepnih predlogov. To so položaji, v katerih prilagoditev carinskih dajatev kmalu po prvotnem carinjenju zahteva bodisi carinski organ bodisi gospodarski subjekt, obe stranki pa se s tako prilagoditvijo strinjata. Če pa bi v zvezi s tem prišlo do spora, ta položaj ne bi več spadal na področje uporabe izjeme iz carinskega zakonika, na podlagi katere je plačilo obresti izključeno.

105. Tako stališče potrjuje sodba Wortmann, v skladu s katero se pravilo iz carinskega zakonika, ki izključuje plačilo obresti, ne uporablja v položajih, v katerih povračilo dajatev izhaja iz napak pri izračunu teh dajatev, ki niso nastale zaradi hitrosti pri sistemu carinjenja. Zato se to pravilo v navedeni zadevi ni uporabljalo za plačilo obresti v povezavi s povračilom protidampinških dajatev, naloženih na podlagi uredbe Unije, ki jo je Sodišče razglasilo za delno nično.

106. Nizozemska vlada trdi, da so bili na podlagi sodbe Wortmann s področja uporabe pravila iz carinskega zakonika izključeni zgolj primeri, v katerih do povračila pride po razveljavitvi pravne podlage za plačilo, kar se je zgodilo v okoliščinah, obravnavanih v navedeni sodbi.

⁵⁰ Glej sodbo z dne 18. januarja 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, zlasti točke od 24 do 32).

⁵¹ Enako utemeljitev je Komisija potrdila v zadevi Wortmann in v stališču v obravnavanih zadevah.

⁵² Sodba z dne 18. januarja 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, točka 27).

⁵³ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, točka 50).

⁵⁴ Ta simetrija, ki izključuje obveznost plačila obresti tako za carinske organe, če se carinske dajatve znižajo, kot tudi za gospodarski subjekt, če se carinske dajatve zvišajo, je bila izpostavljena kot pomemben element utemeljitve zadevnega pravila. Glej sodbo z dne 18. januarja 2017, Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19, točke od 29 do 31), in sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, točke od 48 do 52).

⁵⁵ Menim, da ni nobenega razloga, zaradi katerega ugotovitve, predstavljene v sodbi Wortmann, v kateri je bil obravnavan člen 241 carinskega zakonika Skupnosti, ne bi veljale tudi za člen 116(6) carinskega zakonika Unije. Glej v zvezi s tem sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi Wortmann (365/15, EU:C:2016:663, točka 51, opomba 25).

107. Vendar taka razlaga po mojem mnenju ne bi bila skladna z utemeljitvijo, ki je bila v zvezi s tem pravilom podana v sodbi Wortmann, to je z zagotavljanjem hitrega sistema carinjenja, in za katero je generalni pravobranilec M. Campos Sánchez-Bordona uporabil izraz „običajne razmere“.⁵⁶ Če položaji, ki ne spadajo med „običajne“ postopke carinjenja, niso izključeni s področja uporabe pravila iz carinskega zakonika, obstaja nevarnost, da bo ugotovljeno, da je to pravilo neveljavno, ker ni sorazmerno s ciljem, s katerim je utemeljeno. Taki položaji pa ne zajemajo le položajev, v katerih do povračila pride šele po razveljavitvi pravne podlage za plačilo.

108. V obravnavanih zadevah napačna presoja pristojnih nacionalnih organov ni bila popravljena v „običajnih“ hitrih postopkih carinjenja. Prilagoditev dajatev je bila namreč posledica izvrševanja sodb nacionalnih sodišč, ki so ugotovila, da so bile dajatve pobrane v nasprotju s pravom Unije. Izjema, predvidena v carinskem zakoniku, pa takih položajev ne zajema.

109. Zato menim, da se člen 241 carinskega zakonika Skupnosti in člen 116(6) carinskega zakonika Unije ne uporabljata za izključitev plačila obresti v okoliščinah, kakršne so te v obravnavanih zadevah, in da te zadeve spadajo na področje uporabe splošnega pravila, ki določa pravico do plačila obresti na podlagi sodne prakse Sodišča.

2. Omejitve, ki jih nalaga nacionalno pravo (nacionalna pravila, ki pravico do plačila obresti pogojujejo z vložitvijo pravnega sredstva pred sodiščem in plačilo obresti omejujejo na obdobje od dneva vložitve takega pravnega sredstva)

110. Običajni okvir, znotraj katerega se analizirajo nacionalne določbe, ki omejujejo pravila Unije o pravnih sredstvih, predstavlja pojem tako imenovane nacionalne postopkovne avtonomije. V teh sklepnih predlogih ne nameravam obravnavati primernosti pojma „nacionalna postopkovna avtonomija“.⁵⁷ Zadostuje že ugotovitev, da ta pojem državam članicam priznava pristojnost za urejanje vsebinskih in postopkovnih vprašanj, ki so upoštevana za uveljavljanje pravic do pravnega sredstva. Ta nacionalna postopkovna avtonomija obstaja, če ni upoštevnih predpisov Unije. Vendar je omejena z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti.⁵⁸

111. Vendar so nacionalna pravila, s katerimi se omejuje učinkovitost pravic, ki temeljijo na pravu Unije, lahko vseeno upravičena, če se z njimi sorazmerno uresničuje legitimen cilj.

⁵⁶ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca M. Camposa Sánchez-Bordone v zadevi Wortmann (C-365/15, EU:C:2016:663, točka 52).

⁵⁷ Vendar glej v zvezi s tem Kakouris, C. N., „Do the Member States Possess Judicial Procedural ‚Autonomy‘?“, *Common Market Law Review*, zv. 34, 1997, str. 1389; Bobek, M., „Why There is No Principle of ‚Procedural Autonomy‘ of the Member States“, v: de Witte, B., in Micklitz, H.-W., (ur.), *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*, Intersentia, 2011, str. 305, in sklepane predloge generalne pravobranilke V. Trstenjak v zadevi Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:9, točke od 23 do 25).

⁵⁸ Glej v zvezi s plačilom obresti na primer sodbi z dne 19. julija 2012, Littlewoods Retail Ltd in drugi (C-591/10, EU:C:2012:478, točki 27 in 28), in z dne 23. aprila 2020, Sole-Mizo in Dalmandi Mezógazdasági (C-13/18 in C-126/18, EU:C:2020:292, točka 37). Kot je Sodišče navedlo v teh sodbah, je treba ob neobstoju ureditve Unije v notranjem pravnem redu vsake države članice določiti pogoje, pod katerimi je treba izplačati te obresti, ki ne smejo biti manj ugodni od tistih, ki se nanašajo na podobne zahteve, ki temeljijo na določbah nacionalnega prava (načelo enakovrednosti), in v praksi ne smejo onemogočati ali pretirano oteževati izvrševanja pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije (načelo učinkovitosti).

112. To „postopkovno pravilo razumne presoje“, kot so ga poimenovali pravni teoretiki,⁵⁹ je Sodišče oblikovalo v sodbah z dne 14. decembra 1995, van Schijndel in van Veen⁶⁰ ter Peterbroeck⁶¹ ter je bilo potrjeno v poznejši sodni praksi⁶². Sodišče je glede uporabe načela učinkovitosti odločilo, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna določba v praksi onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. Zato so nacionalna pravila, s katerimi se uresničuje neki legitimni cilj, kot je učinkovit potek postopka ali spoštovanje načela varstva pravice do obrambe ali načela pravne varnosti, skladna z načelom učinkovitosti, če zagotavljajo sorazmerno uresničevanje takega legitimnega cilja. To pa mora v konkretni zadevi preveriti zadevno nacionalno sodišče.

113. Nacionalna pravila, ki omejujejo pravico do plačila obresti v obravnavanih zadevah, je treba obravnavati ob upoštevanju tega analitičnega okvira.

114. Po navedbah predložitvenega sodišča so nacionalna pravila, ki se uporabljajo v vseh treh obravnavanih zadevah, podlaga za omejitev glede dneva, od katerega je treba plačati obresti, in sicer na obdobje od dneva začetka postopka pred pristojnim nacionalnim sodiščem.

115. Že v izhodišču je treba opozoriti, da se zdi, da ni nobenega indica, ki bi vzbujal dvom glede skladnosti teh pravil z načelom enakovrednosti.⁶³

116. Kar zadeva načelo učinkovitosti, pa po mojem mnenju obstajajo tehtni indici, da zadevna nacionalna pravila niso skladna s tem načelom.

117. V skladu s sodno prakso Sodišča⁶⁴ velja, da pravo Unije načeloma zahteva plačilo obresti za celotno obdobje od dneva plačila oziroma neplačila zneskov, ki so bili naloženi ali zadržani v nasprotju s pravom Unije, do dneva povračila oziroma plačila teh zneskov. S tem se zagotovi primerna odškodnina za izgubo, nastalo zaradi nedostopnosti teh zneskov.

118. Tako je Sodišče v sodbi Irímie⁶⁵ razsodilo, da ureditev, na podlagi katere so obresti omejene na obresti, ki začnejo teči naslednji dan od vložitve zahteve za vračilo neupravičeno pobrane dajatve, ne ustreza načelu učinkovitosti. Poleg tega je treba spomniti, da je generalni pravobranilec M. Campos Sánchez-Bordona v sklepnih predlogih v zadevi Wortmann⁶⁶ menil, da enako velja za nemško zakonodajo, ki je sporna v obravnavanih zadevah.

⁵⁹ V zvezi s tem glej Prechal, S., „Community Law in National Courts: The Lessons from *Van Schijndel*“, *Common Market Law Review*, zv. 35, 1998, str. 681, na str. 690. Glej tudi na primer Widdershoven, R., „National Procedural Autonomy and General EU Law Limits“, *Review of European Administrative Law*, zv. 12, 2019, str. 5; Episcopo, *op. cit.*, v opombi 25 teh sklepnih predlogov.

⁶⁰ C-430/93 in C-431/93, EU:C:1995:441.

⁶¹ C-312/93, EU:C:1995:437.

⁶² Glej na primer sodbi z dne 19. decembra 2019, Cargill Deutschland (C-360/18, EU:C:2019:1124, točka 51), in z dne 6. oktobra 2021, Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, točki 63 in 64).

⁶³ V nasprotju s trditvami, ki jih je družba Reyher navedla v zadevi C-419/20, se mi ne zdi, da bi bili zahtevki, ki temeljijo na pravu Unije, na podlagi zadevnih nacionalnih pravil obravnavani manj ugodno od tistih, ki temeljijo na nacionalnem pravu; dejstvo, da lahko pristojni nacionalni organi v postopku v glavni stvari zatrjujejo, da se člen 116(6) carinskega zakonika Unije uporablja, da bi se tako izključilo plačilo obresti, namreč izhaja iz možnosti, ki je v zvezi z omejevanjem pravice do plačila obresti predvidena v pravu Unije, in ne v nacionalnem pravu.

⁶⁴ Glej na primer sodbo z dne 18. aprila 2013, Irímie (C-565/11, EU:C:2013:250, točki 26 in 28). Glej v zvezi s tem tudi sodbo z dne 23. aprila 2020, Sole-Mizo in Dalmandi Mezőgazdasági (C-13/18 in C-126/18, EU:C:2020:292, točka 43).

⁶⁵ Glej sodbo z dne 18. aprila 2013, Irímie (C-565/11, EU:C:2013:250, točki 27 in 29). Glej v zvezi s tem tudi sodbo z dne 15. oktobra 2014, Nicula (C-331/13, EU:C:2014:2285, točki 37 in 38).

⁶⁶ Glej C-365/15, EU:C:2016:663, točke 14 in od 69 do 73.

119. S tem se strinjam. Nacionalna pravila, ki plačilo obresti omejujejo le na čas po začetku postopka pred sodišči, osebam onemogočajo, da bi prejele primerno odškodnino za izgubo, ki jim je nastala v celotnem obdobju, ker niso mogle razpolagati z neupravičeno pobranimi zneski, kot se to zahteva v skladu z učinkovitim uveljavljanjem pravice do plačila obresti.

120. Kot so navedle družbe Gräfendorfer, Reyher in Flexi Montagetechnik, se v okoliščinah, kot so te v obravnavanih zadevah, lahko zgodi, da obdobje od plačila neupravičeno zaračunanih dajatev do vložitve pravnega sredstva pri sodišču traja več let, saj je treba upoštevati postopek upravne pritožbe, ki poteka pred vložitvijo pravnega sredstva pri sodišču. Zato se mi zdi, da nacionalna pravila, ki se uporabljajo za vse tri obravnavane zadeve, ne izpolnjujejo zahtev, ki izhajajo iz načela učinkovitosti.

121. Predložitveno sodišče je navedlo še en element, ki se pojavlja le v zadevi C-415/20 in se nanaša na plačilo obresti na izvozna nadomestila, izplačana z zamudo. Glede na navedbe predložitvenega sodišča se zdi, da se v skladu z upošteveno nacionalno zakonodajo⁶⁷ v položajih, v katerih pride do zamude pri izplačilu dajatev, obresti plačajo od trenutka vložitve pravnega sredstva pri sodiščih, s katerim gospodarski subjekt zahteva izplačilo takih dajatev. Če pa se plačilo zapadlih zneskov izvrši brez sodnega postopka, to je, če se pristojni nacionalni organi odločijo za izplačilo izvoznih nadomestil, potem naj gospodarski subjekt ne bi imel pravice do nikakršnih obresti. Če torej gospodarski subjekt, kar je bil primer v obravnavani zadevi, pri pristojnih nacionalnih organih vloži zgolj upravno pritožbo in potem čaka na izid sodnega postopka v pilotni zadevi, po katerem ti organi izvozna nadomestila sicer plačajo, vendar brez pripadajočih obresti, naj ta subjekt do obresti sploh ne bi bil upravičen.

122. Taka nacionalna pravila po mojem mnenju niso skladna z načelom učinkovitosti. Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da pravica do plačila obresti obstaja na podlagi prava Unije in torej neodvisno od nacionalnega prava. Zato je gospodarski subjekt, ki so mu bila izvozna nadomestila izplačana z zamudo, upravičen do plačila obresti. Če je taka pravica odvisna od uvedbe sodnega postopka, to pomeni, da je osebi, kakršna je tožeča stranka v zadevi C-415/20, ki pri sodišču ni vložila zahtevka za izplačilo takih nadomestil, odvzeta pravica, ki jo ima na podlagi prava Unije.

123. Čeprav se z zadevnimi nacionalnimi pravili, kot jih je opisalo predložitveno sodišče, omejuje učinkovitost pravice do plačila obresti, ki temelji na pravu Unije, pa to ne izključuje možnosti, da so taka pravila ob upoštevanju konkretnih okoliščin posamezne zadeve na podlagi prava Unije lahko dovoljena. To se lahko zgodi le, če so taka pravila sorazmerna s pomembnimi interesi nacionalnega pravnega reda.

124. V obravnavanih zadevah pa Sodišču niso bile predložene nobene informacije, na podlagi katerih bi bilo mogoče presoditi, ali so nacionalna pravila, ki omejujejo pravico do plačila obresti, upravičena. Predložitveno sodišče je v zvezi z nacionalnimi pravili, ki pravico do plačila obresti pogojujejo z vložitvijo pravnega sredstva pred sodiščem, navedlo, da je mogoče taka pravila pojasniti z avtonomijo odločanja, ki jo imajo udeleženci na trgu, kar naj bi pomenilo, da je njihovo odločitev, da bodo namesto uvedbe sodnega postopka raje počakali na izid postopka v pilotni zadevi, mogoče razumeti kot izvajanje take avtonomije, s čimer naj bi se zadevni udeleženec na trgu odpovedal svoji pravici do obresti. Ne razumem, kakšen naj bi bil javni cilj, ki naj bi se uresničeval s takimi pravili. Nasprotno, zdi se mi, da je njihov učinek nepotrebno povečanje števila sodnih postopkov. Vendar mora glede na delitev pristojnosti med Sodiščem in

⁶⁷ Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja člen 236 AO v povezavi s členom 14(2) MOG.

nacionalnimi sodišči, ki delujejo kot sodišča Unije (glej točke od 82 do 84 teh sklepnih predlogov), o utemeljenosti in sorazmernosti zadevnih nacionalnih pravil presoditi predložitveno sodišče.

125. Skratka, ugotoviti je treba, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče, da zadevna nacionalna pravila zaradi omejevanja plačila obresti na povračilo zneskov, ki so jih pristojni nacionalni organi v nasprotju s pravom Unije neupravičeno pobrali ali izplačali z zamudo, ne izpolnjujejo zahtev, ki izhajajo iz načela učinkovitosti.

126. Posledica, ki na podlagi prava Unije izhaja iz take ugotovitve, je, da lahko predložitveno sodišče bodisi zadevna nacionalna pravila razloži tako, da bo zadoščeno zahtevam po učinkovitem uveljavljanju pravice do obresti, bodisi – če se izkaže, da to ni mogoče – teh pravil v obravnavanih zadevah ne uporabi.

VI. Predlog

127. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu, Nemčija), odgovori:

Zadeva C-415/20

1. Obveznost držav članic, ki izhaja iz prava Unije, da dajatve, ki so jih te države pobrale v nasprotju s pravom Unije, povrnejo skupaj z obrestmi, se uporablja v primerih, v katerih razlog za povračilo ni ugotovitev Sodišča, da je zadevna pravna podlaga v nasprotju s pravom Unije, ampak razlaga tarifne (pod)številke kombinirane nomenklature, ki jo je podalo Sodišče.
2. Načela v zvezi z zahtevki za plačilo obresti, ki jih je izoblikovalo Sodišče, se uporabljajo v zvezi z izvoznimi nadomestili, katerih izplačilo so pristojni nacionalni organi zavrnil v nasprotju s pravom Unije.

Zadeva C-419/20

Kršitev prava Unije, ki je pogoj za pravico do obresti na podlagi prava Unije, kot jo je razvilo Sodišče, je podana, če pristojni nacionalni organi naložijo dajatve na podlagi prava Unije, nacionalno sodišče pa pozneje ugotovi, da dejanski pogoji za naložitev teh dajatev niso izpolnjeni.

Zadeva C-427/20

Kršitev prava Unije, ki je pogoj za pravico do obresti na podlagi prava Unije, kot jo je razvilo Sodišče, je podana, če pristojni nacionalni organi naložijo dajatve v nasprotju s pravno veljavnimi določbami prava Unije, nacionalno sodišče pa to kršitev prava Unije ugotovi.